

Етапи інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови

Кордонова Алла Вікторівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: cordonova@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8952-178X>

У статті розглядається процес інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови. У ході дослідження з'ясована його актуальність, що зумовлена вимогами до фахівців зазначеної галузі, а саме: виокремлення компетентності, здатність спілкуватися іноземною мовою із використанням термінології, прийнятної у фаховому середовищі. Розглянуто дефініції понять «професійна компетентність майбутніх викладачів історії» та «іншомовна мовленнєва компетентність майбутніх викладачів історії». Зазначено, що ці поняття мають ідентичний склад й аналогічні способи реалізації в єдиному інтегрованому процесі підготовки майбутніх істориків до поглиблення їхніх професійних знань й умінь засобами англійської мови. Оскільки таке інтегроване навчання є складним процесом, його необхідно здійснювати за етапами. Зокрема, такими: ознайомлювальний, на якому відбувається прослуховування тематичної інформації рідною мовою у процесі лекції викладача-історика; 2) мовний, на якому студенту набувають лінгвістичних знань, відповідних до тематики, що вивчається, у них формуються навички вживання цього матеріалу в словосполученнях і реченнях; 3) освітньо-мовленнєвий, який сприяє розвитку вмінь сприйняття тематичної інформації у процесі прослуховування лекції англійською мовою, а також перевірки розуміння прослуханого шляхом відповідей на деталізовані і ключові запитання та написання власних резюме; 4) професійно-мовленнєвий, на якому студенти навчаються аналізувати, синтезувати, інтерпретувати, прогнозувати історичні події і процеси відповідної тематики засобами англійської мови; 5) підсумковий, на якому оцінюється та коригується робота студентів та визначається приріст їхніх мовленнєвих умінь і професійних знань. Кожний із представлених етапів має інтегровану мету, мовленнєве та професійно зорієнтоване наповнення та результат. Унаслідок проведеного дослідження було з'ясовано, що всі визначені етапи є взаємопов'язаними та передбачають поступове поглиблення знань навчальної дисципліни і розвиток англомовних умінь для їх вираження.

Ключові слова: етапи, інтегроване навчання, майбутні викладачі історії, процесуальна інтеграція, професійна компетентність, іншомовна мовленнєва компетентність.

Вступ. Історична наука набуває особливого значення у часи докорінного реформування всіх сфер суспільного життя України, оскільки одним з її завдань є виявлення взаємозв'язків між державницькими процесами в минулому та на сучасному етапі. Для того щоб сформувані національну самосвідомість наших молодих співгромадян, їх необхідно ознайомити із закономірностями виникнення, становлення, розвитку нації в різні історичні епохи для практичного вирішення проблем її існування в сьогочасному інформаційному світі. Адже за твердженням Р. Арцишевського, «в наш час протягом життя одного покоління відбувається більше змін, ніж в умовах традиційного суспільства за кілька століть. Однією з найбільш значущих змін є перехід до інформаційного суспільства. І тому в таких умовах виникають нові і, можливо, складніші проблеми в сучасній освіті» (Арцишевський, 2007: 45). Для подолання цих труднощів необхідно, передусім, сформувані в майбутніх фахівців інформаційну культуру.

Інформаційна культура – це вміння здобувати необхідну інформацію й отримувати знання з інформаційного простору, який створює суспільство (Сучасні освітні технології, 2011: 130). Для опанування професійного змісту майбутні викладачі історії працюють з багатьма інформаційними ресурсами, як-от: друковані й електронні монографії, навчальні посібники, підручники, словники, енциклопедії, архівні матеріали, твори визначних істориків світу. Для ефективного опрацювання даних, що містяться в такій спеціальній літературі, майбутнім історикам слід володіти не лише рідною, але й іноземною, зокрема англійською мовами, що значно розширить їхні фахові спроможності. Під останніми

¹ кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

розуміємо: огляд і реферування першоджерел, підготовку й написання аналітичних історичних текстів, їх презентацію у формі доповідей на міжнародних конференціях, участь у науковому пошуку у складі інтернаціональних експедицій.

Зі сказаного випливає необхідність формування у майбутніх викладачів історії двох видів компетентностей із їх подальшою інтеграцією: професійної і мовленнєво-іншомовної. Під інтеграцією різних навчальних дисциплін у науковій літературі розуміють: «єдність різноманітного» (Федорець, 1989), тобто «процес закономірної, неперервної, послідовної зміни моментів формування і розвитку цілісного утворення, що виникає з великої кількості розрізнених раніше компонентів» (Н. Глуценко, 2009). Результатом такого процесу є «система, що має ознаки цілісності» (Тюнников, 1998 : 12).

Формування зазначених компетентностей у фахівців різних галузей є наразі об'єктом дослідження багатьох науковців. Так, ученими розроблено методики: інтеграції видів іншомовної мовленнєвої діяльності через інтеграцію видів професійної діяльності залежно від фаху, що здобувається (О. Тарнопольський); інтегрованого навчання майбутніх економістів профільних дисциплін засобами англійської мови (С. Боднар); навчання англійської мови професійного мовлення майбутніх журналістів (А. Гулала-Нурі); інтегрованого навчання майбутніх екологів професійно-зорієнтованого спілкування англійською мовою (І. Вереїтіна); навчання майбутніх економістів іншомовного професійно спрямованого монологічного мовлення (Н. Драб); формування професійно спрямованої англійської компетентності у мовленні майбутніх правознавців (Я. Дячкова); формування навчання професійно зорієнтованого англійського писемного спілкування (Г. Борецька); формування професійної компетентності засобами читання іншомовних періодичних видань (Л. Нагорнюк); формування професійної англійської компетентності в читанні майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання (Т. Горпінич); навчання англійського монологічного мовлення майбутніх математиків із використанням Веб-квеста (Л. Лазоренко); формування професійно зорієнтованої англійської компетентності у говорінні майбутніх психологів (І. Левчик); професійно зорієнтованого навчання діалогічного мовлення майбутніх працівників сфери обслуговування (Я. Окопна); формування вмінь англійського ділового спілкування в майбутніх лікарів (Л. Русалкіна); формування англійської лексики спеціалістів майбутніх спеціалістів безпеки життєдіяльності в умовах віртуального освітнього середовища (В. Терещук); формування компетентності у професійно зорієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців із видавничої справи та редагування (І. Антоненко); формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій (С. Сторожук).

Ці наукові розвідки сприяли вдосконаленню процесу навчання професійно зорієнтованого англійського мовлення різнопрофільних фахівців, проте вони не стосувалися підготовки майбутніх викладачів історії. Крім того, в жодному з них студентів не навчали поетапно відбирати навчальний матеріал, формувати навички його вживання у власних реченнях та міні-текстах, повідомляти, аналізувати, інтерпретувати інформацію та прогнозувати подальший розвиток подій, що розглядаються засобами англійської мови, створювати та презентувати власні професійно зорієнтовані тематичні доповіді, а також визначати приріст своїх мовленнєвих умінь і професійних знань.

Мета та завдання дослідження. Недостатня розробленість проблеми підготовки майбутніх викладачів історії до вдосконалення професійної діяльності засобами англійської мови зумовила мету нашого дослідження: представлення процесу поетапного інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови. Для досягнення мети було окреслено такі завдання:

- 1) довести, що інтеграція професійної й іншомовної мовленнєвої компетентностей майбутніх викладачів історії є підґрунтям для якіснішого виконання ними професійних обов'язків;
- 2) розкрити сутність поняття «інтегрований етап навчання історії України засобами англійської мови»;
- 3) визначити етапи інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови;
- 4) окреслити наповнення кожного етапу, а саме: його мету, методичні дії з опанування професійного змісту засобами англійської мови та результат цієї діяльності;
- 5) обґрунтувати взаємопов'язаність усіх етапів інтегрованого навчання.

Матеріали та методи дослідження. Для розв'язання поставлених у дослідженні завдань було використано такі методи: теоретичні – аналіз педагогічної, психологічної, дидактичної літератури з проблеми, що розглядається, що уможливорює подальше обґрунтування доцільності поетапної

інтегрованої підготовки майбутніх викладачів історії до вдосконалення професійної діяльності засобами англійської мови; емпіричні – аналіз Стандарту вищої освіти України з історії України, робочого навчального плану, робочої програми з дисципліни «Іноземна (англійська) мова за професійним спрямуванням» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» для з'ясування стану досліджуваної проблеми в практиці закладів вищої освіти.

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши Стандарт вищої освіти України з історії України (2016) та дослідивши поняття «професійна компетентність» у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників (В. Болотов, М. Головань, І. Зимня, В. Кремень, В. Сериков, А. Хуторської, М. Чапак, В. Шатар), під поняттям «професійна компетентність майбутніх викладачів історії» будемо розуміти комплексне явище, що ґрунтується на їхній потребі виконувати спеціальні завдання у професійній сфері, охоплює глибокі теоретичні знання дисципліни, вміння висвітлювати історичний процес у його різноманітних проявах, аналізувати його та прогнозувати розвиток сучасних історичних подій, а також здатність регулювати й оцінювати власну професійну діяльність відповідно до викликів сьогодення. Ще однією релевантною здатністю фахівців галузі, що розглядається, вважаємо розвинене публічне мовлення, здатність чітко та виразно висловлюватися в процесі комунікації та готовність брати участь у дискусії щодо проблеми, яка розглядається.

У свою чергу, «іншомовну мовленнєву компетентність майбутніх викладачів історії» визначаємо як комплексне явище, що ґрунтується на їхній потребі здійснювати професійну діяльність іноземною мовою та охоплює іншомовні знання, навички й уміння, необхідні для фахового іншомовного висвітлення історичного процесу в його різноманітних проявах, аналізу й прогнозування сучасних історичних подій, а також здатність визначати стратегію публічного англійського дискурсу, презентувати його в публічних виступах, обговорювати його під час дискусії щодо проблеми, яка розглядається, а також коректувати й оцінювати його результати та наслідки (Кордонова, 2019: 44).

Зазначимо, що професійна й іншомовна мовленнєва компетентності майбутніх істориків мають подібний понятійний апарат у вигляді відповідних ідентичних складників, які підпорядковуються як у сутності свого виявлення, так і в наступній реалізації в єдиному інтегрованому процесі навчання, «в якому наукові поняття пов'язані загальним змістом та методами викладання» (Зверев, 1994: 11).

Такими складниками є: знання історичної інформації та необхідного для її вираження іншомовного лексико-граматичного матеріалу; навички оперування ним в освітній діяльності; вміння викладати, аналізувати, інтерпретувати, прогнозувати історичні процеси у власному англійському підготовленому й непідготовленому мовленні; здатність викладати створений іншомовний мовленнєвий продукт під час публічних виступів із подальшим обговоренням проблеми, що розглядається; здатність регулювати, перевіряти й оцінювати результати власної іншомовної професійної діяльності.

Реалізація зазначених компетенцій у єдиному інтегрованому процесі підготовки майбутніх викладачів історії України до вдосконалення їхнього професійного рівня засобами іноземної мови є поступовою. Тому необхідно забезпечити студентів дорожньою картою для подолання труднощів, з якими вони стикнуться при опануванні професійного змісту та його відтворенні англійською мовою, тобто розподілити його на етапи.

У науковій літературі існує кілька визначень поняття «етап». Зупинимось на деяких з них та вилучимо ті складники зазначеного явища, які є вагомими для нашого дослідження. Отже, в психології етап – це послідовний рух від однієї розумової операції до іншої. Зокрема, етапи пізнання можна розташовувати так: явища відображаються – відчуття – сприймання – уявлення – поняття – мислення – відображення суті – психомоторна діяльність (Платонов, Голубев, 1977: 133). Відповідно до теми статті, описана послідовність відтворює поступове засвоєння студентами історичної інформації засобами англійської мови. У цьому сенсі важливою є також думка Л. Виготського, який визначає етапи як послідовно змінювані зони актуального розвитку і зони найближчого розвитку, тобто виконання одного з етапів розвитку – зони найближчого розвитку можна прогнозувати лише після вивчення і здійснення зони актуального розвитку (Виготський, 2008: 110). У межах дослідження це означає, що всі етапи формування професійної й іншомовної мовленнєвої компетентностей є взаємопов'язаними, тобто кожна частина історичної інформації і необхідний для її вираження англійський лексико-граматичний матеріал ґрунтується на попередній та передбачає наступну. При цьому мовлення студентів поступово вдосконалюється як у смисловому, так і в лінгвістичному планах.

Оскільки кінцевою метою представленого інтегрованого навчання має бути створення професійно-зорієнтованого письмового твору та його подальша презентація перед аудиторією, тобто

дослідницька діяльність студентів, то під етапами його створення будемо розуміти «послідовне виконання певних операцій дослідної роботи, просування якими дає змогу створити цілісне уявлення про досліджуваний об'єкт» (Бабанський, 1982: 145). На думку Р. Мартинової, «етап – це часовий відтинок освітнього процесу, впродовж якого студенти досягають певної стадії розвитку – при цьому враховуються всі компоненти результативності їхньої освітньо-пізнавальної діяльності: знання, навички, вміння, світоглядні і поведінкові якості, творчі здібності» (Мартинова, 2004: 165).

Послідовне інтегроване формування зазначених компетентностей у майбутніх істориків у єдиному освітньому процесі відбувається, на наш погляд, за такими етапами, як: *ознайомлювальний, мовний, навчально-мовленнєвий, професійно-мовленнєвий, підсумковий*. На цих етапах студенти залучені до двох видів діяльності: з одного боку, вони виконують складні інтелектуальні дії, пов'язані з їхньою спеціальністю, з іншого – транслюють цей професійний зміст засобами англійської мови. Отже, окреслимо фахове й іншомовне наповнення етапів навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови, а саме: визначимо їх цілі, методичні дії, які виконують ті, хто навчається, на кожному з них та результати їхньої освітньої діяльності.

Метою *ознайомлювального* етапу є представлення студентам інформації, що вивчається. На ньому відбувається прослуховування лекції фахівця-історика або читання тексту зі спеціальності рідною мовою. Виконання таких методичних дій забезпечить здобувачам вищої освіти краще засвоєння іншомовного матеріалу, оскільки попередньо вони вже будуть ознайомлені з ним. Для того щоб уможливити його подальше вивчення іноземною мовою, викладач іноземної мови має при укладанні інтегрованого курсу з навчання історії України засобами англійської мови узгодити перелік тем, що вивчаються студентами, із колегою-істориком. Результатом такої роботи стане обізнаність майбутніх викладачів історії з тематикою, що досліджується.

Метою *мовного* етапу є набуття знань іншомовного термінологічного (поняттєвого) апарату теми, що розглядається, та формування навичок оперування ним. У процесі вивчення історії України засобами англійської мови студенти мають набути знань лексем професійної спрямованості, а також необхідного активного граматичного мінімуму для їх вираження та пасивного граматичного мінімуму для розуміння друкованих, аудіо, відео джерел інформації. Робота з лексемами та граматичними одиницями містить такі методичні дії: 1) семантизація професійно зорієнтованого іншомовного матеріалу за допомогою наочності та за контекстом; 2) його відтворення рідною мовою при сприйнятті іноземною; 3) його відтворення іноземною мовою при сприйнятті рідною; 4) запис нової лексики у словники студентів.

Наступним кроком є формування навичок оперування цим лексико-граматичним матеріалом у поєднанні з попередньо вивченим. Методичні дії є такими: 1) читання словосполучень, речень, міні-текстів із новими словами і виразами та їх прямиї і зворотній переклад; 2) вживання певних лексем за змістом для закінчення речення; 3) вживання певних лексем за змістом, щоб розпочати речення; 4) співвіднесення нових слів із їхніми дефініціями; 5) групування слів за частинами мови; 6) вибір з низки понять такого, що відповідає (не відповідає) цій темі; 7) вибір значення слова, наявного в контексті, з кількох даних значень; 8) добір синонімів/антонімів до слів та виразів, що вивчаються; 9) поєднання розрізнених слів таким чином, щоб скласти з них цілісні вирази; 10) складання власних словосполучень, речень та міні-текстів з іншомовним матеріалом, що вивчається; 11) читання та переклад словосполучень і речень з рідної мови на іноземну з регламентацією часу; 12) написання диктанту-перекладу, що містить щойно вивчену іншомовну інформацію професійного спрямування. Результатом цього етапу є безпомилкове й побіжне відтворення студентами фахової термінології в поєднанні з попередньо вивченим лексико-граматичним матеріалом на рівні словосполучень, речень та міні-текстів.

Метою *навчально-мовленнєвого* етапу є поступовий розвиток умінь узагальнення фахової інформації, вивченої на попередніх заняттях засобами англійської мови: від сприйняття тематичної інформації у вигляді прослуховування лекції англійською мовою або читання англійською мовою тематичного тексту та перевірки розуміння прослуханого або прочитаного до резюмування отриманих фактів англійською мовою. Методичні дії є такими: 1) відповіді на деталізовані і ключові запитання до прослуханого лекції чи прочитаного тематичного тексту; 2) переказ сприйнятого змісту в усній формі; 3) переказ прочитаного в письмовій формі з додаванням додаткової інформації; 4) написання власних творів, що систематизують вивчену тематичну інформацію; 5) виклад написаного перед аудиторією однокласників; 6) відповіді на запитання слухачів. Результатом етапу є резюме студентів з їх подальшою презентацією перед аудиторією. Навчальним цей етап вважаємо через те, що на ньому

відсутнє спонтанне іншомовне професійно зорієнтоване мовлення студентів-істориків. Воно є обмеженим використанням різноманітних опор, без яких їхня комунікація може взагалі не відбутися.

Метою *професійно-мовленнєвого* етапу є розвиток умінь аналізувати англійською мовою фаховий матеріал, що досліджується; викладати його у власній інтерпретації; виражати перспективи розвитку історичних процесів сьогодення. На нашу думку, найкращою формою реалізації цих умінь є створення майбутніми викладачами історії тематичної доповіді на одну з тем, що вивчаються. Тематична доповідь – це «дослідницька робота, в якій подано оцінку автором подій, які він викладає» (Мижериков, 1998: 132). Основною характеристикою дослідницької діяльності є доведення, «за якого справедливість деякого судження-тези здійснюється через спростування судження-антитези, що суперечить їй» (Філософський енциклопедичний словник, 2001: 142). Тематична доповідь є видом наукової мовленнєвої творчості, коли той, хто її готує, повинен не монтувати текст із ідей, висловлених іншими авторами, а писати свій науковий твір, у якому він може дискутувати з іншими вченими, пропонувати свій варіант розв'язання проблеми, обґрунтовуючи й доводячи свої погляди (Кордонова, 2014: 111). Методичні дії є такими: 1) критичний аналіз інформації для розкриття теми, що вивчається, тобто виключення зайвих фактів, знаходження аналогій між даними різних історичних концепцій, виокремлення фахових поглядів на досліджувану проблему, аргументована згода чи незгода з ними, їх перекодування шляхом відбору з них релевантних відомостей; зіставлення наново набутих історичних знань із відомими раніше засобами англійської мови; 2) складання плану доповіді; 3) логічне поєднання відібраного матеріалу у власний писемний твір; 4) всебічний розгляд проблеми дослідження із використанням відповідної наукової літератури; 5) виклад основної інформації створеної доповіді англійською мовою; 6) відповіді на запитання, що надійшли від слухачів; 7) участь у науковій дискусії англійською мовою для відстоювання власної думки. Результатом даного етапу має бути створення власної тематичної доповіді студентів-істориків на одну з тем, що вивчаються, та її презентація перед аудиторією.

Метою *підсумкового* етапу є розвиток умінь аналізу й оцінювання набутих професійних знань та розвинутих іншомовних умінь, необхідних для їх вираження, а також коригування можливих помилок. Методичні дії є такими: 1) визначення приросту лінгвістичних знань майбутніх викладачів історії; 2) визначення приросту їхніх іншомовних мовленнєвих умінь; 3) визначення приросту їхніх знань з тематики, що вивчається; 4) рефлексія помилок, що були допущені під час інтегрованого навчання та їх коригування. Результатом цього етапу мають бути лінгвістичні і смислові показники приросту нових знань і умінь студентів у цифровому вираженні та їхні щоденники із фіксацією помилок та їх корекцією.

Усі етапи представленої процесу навчання майбутніх істориків історії України засобами англійської мови реалізуються в межах вивчення кожної теми інтегрованого курсу. Усі теми є взаємопов'язаними та взаємозалежними як у лінгвістичному, так і в тематичному планах.

Під лінгвістичним взаємозв'язком, слідом за Р. Ю. Мартиною, розуміємо такий, що забезпечує повторення мовного матеріалу з тексту в текст, гарантує постійне розширення словникового запасу учнів, надає можливість вживання всього вивченого у всіх видах мовленнєвої діяльності, передбачає зміст наступного тексту.

Під змістовим взаємозв'язком розуміємо таку організацію текстів інтегрованого курсу, яка забезпечує поступове ускладнення мовного матеріалу. Це означає, що інформація в кожному наступному тексті повинна ґрунтуватися на змісті попереднього, доповнюючи її новими даними про дисципліну, що вивчається (Мартинова, 2004: 195).

Висновки. Таким чином, процес поетапного навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови обґрунтовано такими теоретичними знахідками: 1) інтеграція професійної й іншомовної мовленнєвої компетентностей майбутніх істориків є підґрунтям для більш якісного виконання ними їхніх професійних обов'язків, оскільки поступова реалізація всіх ланок сформованих компетентностей веде до становлення в них інтегрованих здатностей, що є необхідними для фахівців їхнього профілю в сучасному інформаційному світі; 2) під інтегрованими етапами навчання історії України засобами англійської мови розуміємо певні стадії розвитку студентів, що мають як лінгвістичне, так і тематичне наповнення, які постійно вдосконалюється; 3) етапами інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови є: ознайомлювальний, мовний, навчально-мовленнєвий, професійно-мовленнєвий, підсумковий; 4) обґрунтовано, що кожний етап має мету, яка має бути інтегрованою (мовна та предметна), методичні дії з опанування професійного змісту засобами англійської мови та результат (мовний та предметний); 5) доведено, що всі етапи

інтегрованого навчання історії засобами англійської мови є взаємопов'язаними і взаємозалежними як у мовному, так і в змістовному планах.

Перспективи подальших досліджень. У перспективі передбачається розробити систему вправ щодо інтегрованого навчання історії України майбутніх викладачів історії засобами англійської мови та методичні рекомендації щодо її впровадження.

Література

Арцишевський Р. А. Світоглядна освіта в умовах переходу до інформаційного суспільства. Педагогічна і психологічна науки в Україні: збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Київ: Педагогічна думка, 2007. Т.2. С. 45-58.

Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: дидактический аспект. Москва: Просвещение, 1982. 192 с.

Выготский Л. С. Мышление и речь. Проблемы психологического развития ребёнка. Избранные психологические исследования. Москва: АСТ, 2008. 519 с.

Глуценко Н. А. Основы интеграции науки, образования и производства. *Успехи современного естествознания*. 2009. № 5. С. 32-33.

Зверев И. Д. Межпредметные связи как педагогическая проблема. Москва: Наука. 1994. 64 с.

Кордонова А. В. Розвиток умінь самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей й у процесі позааудиторної роботи дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Одеса, 2014. 211 с.

Кордонова А. В. Інтегрована підготовка студентів немовних спеціальностей до професійної діяльності англійською мовою. *Сучасний рух науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 6-7 червня 2019 р.* Дніпро. 2019. С. 828-831.

Маринова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: монографія. Київ: Вища школа, 2004. 454 с.

Мартынова Ю. Педагогические основы интегрированного обучения образовательной и иноязычной речевой деятельности студентов неязыковых специальностей: монографія. Одеса: «Освіта України», 2017. 208 с.

Мижеригов В. А. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений. Ростов н/Д.: Феникс, 1998. 544 с.

Платонов К. К., Голубев Г. Г. Психология: учеб. пособ. Москва, 1977. 247 с.

Современные образовательные технологии : учебное пособие / под. ред. Н. В. Бордовской. Москва: КНОРУС, 2011. 432 с.

Тюнников Ю. С. Методика выявления и описания интегративных процессов в учебно-воспитательной работе. Москва: АПН СССР, 1988. 46 с.

Философский энциклопедический словарь / под ред.: Е. Ф. Голубовского, Г. В. Кораблёва, В. А. Лутченко. Москва, 2001. 576 с.

Федорет Г. Ф. Проблемы интеграции в теории и практике обучения. Л: ЛГПИ. 1989. 93 с.

The stages of integrated teaching of Ukrainian history to prospective history teacher by means of English

Kordonova Alla²

State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

The relevance of the study is stipulated by the requirements intended for prospective specialists in history, the separation of a particular competence dealing with the ability to communicate by means of a foreign language using the terminology adopted within the professional environment, to be more precise. The research aims to present the process of step-by-step integrated teaching of the history of Ukraine to the would-be History teachers by means of English. The following methods have been used to solve the tasks set in the study: theoretical – analysis of pedagogical, psychological, didactic literature on the problem under consideration, which allows further substantiation of the expediency of step-by-step integrated training of the would-be History teachers to improve professional activities by means of English; empirical – analysis of the Standard of Higher Education of Ukraine on the History of Ukraine, the current curriculum, educational programs in the discipline «Foreign Language for Professional Purposes» for students majoring in 014 Secondary education (History) to clarify the status of the problem in the practice of higher education of Ukraine. The process of gradual teaching

² Ph.D in Pedagogy, Senior Teacher of the Department of Western and Eastern Languages and their Teaching Methods at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

of Ukrainian history to the would-be History teachers by means of English has been substantiated by the theoretical findings as follows: 1) integration of profession-related and foreign language speech competencies of the future History teachers is the basis for better performance of their professional duties; 2) under the integrated stages of teaching History by means of the English language, we understand certain stages of students' development which have both linguistic and thematic content; 3) the stages of integrated teaching of the History of Ukraine to the future History teachers by means of English are introductory, language-oriented, education- and speech-centred, profession- and speech-related, final; 4) each stage has an integrated goal (language and subject), methodical actions for mastering professional content by means of English, and the result; 5) all the stages of the integrated learning are interconnected and interdependent both linguistically and in terms of their content.

Keywords: stages, integrated learning, would-be History teachers, procedural integration, profession-related competence, foreign language competence.

References

- Artsyshevskiy, R.A. (2007). Svitogliadna osvita v umovakh perekhodu do informatsiinoho suspilstva [Worldview education in the transition to the information society]. *Pedagogichna I psychologichna nauky v Ukraini – Pedagogical and psychological sciences in Ukraine (Vols. 2)*, (pp. 45-58). Kyiv: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
- Babanskii, Yu.K. (1982). *Problemy povysheniia effektivnosti pedagogicheskikh issledovani: didakticheskii aspekt [Problems of increasing the effectiveness of pedagogical research: didactic aspect]* Moscow: Prosveshcheniie [in Russian].
- Bordovskaia N.V. (Ed.). (2011). *Sovremennyye obrazovatelnyie tekhnologii [Modern educational technologies]*. Moscow: KNORUS [in Russian].
- Golubovskii, E. F., Korabliov G.V., & Lutchenko V.A., (Ed.). (2001). *Filosofskii entsyklopedicheskii slovar [Philosophical encyclopedic dictionary]*. Moscow: Dialektika [in Russian].
- Glushchenko, N.A. (2009). *Osnovy integratsii nauki, obrazovaniia i proizvodstva [The basics of integrating science, education and production]*. *Uspekhi sovremennogo yestestvoznaniia – Successes of modern natural science*, 5, 32-33 [in Russian].
- Fedorets, G.F. (1989). *Problemy integratsii v teorii i praktike obuchenii [Integration problems in theory and practice of teaching]*. L.: LGPI [in Russian].
- Kordonova, A.V. (2014). Rozvytok umin samonavchannia anhliiskoi movy studentiv humanitarnykh spetsialnostei u protsesi pozaaudytornoi roboty [Developing English language self-learning skills in students of the humanities in out-of-class work]. *Candidate's thesis*. Odesa: State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» [in Ukrainian].
- Kordonova, A.V. (2019). Integrovana pidhotovka studentiv nemovnykh spetsialnostei do profesiinnoi diialnosti anhliiskoiu movoiu [Integrated preparation of students of non-language specialties for professional activity in English]. *Proceedings of Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Suchasnyii rukh nauky» - The International Scientific and Practical Conference «Modern way of science»*. (pp. 828-831). Dnipro [in Ukrainian].
- Martynova, R.Yu. (2004). *Tsilisna zagalnodydaktychna model zmistu navchannia inozemnykh mov [A holistic general didactic model of the content of foreign language teaching]*. Kyiv: Vyshchia shkola [in Ukrainian].
- Martynova, R.Yu. (2017). *Pedagogicheskiiie osnovy integrirovannogo obuchenii obrazovatelnoi i inoazychnoi rechevoi deiatelnosti studentov neiazukovykh spetsialnostei [Pedagogical foundations of integrated teaching of educational and foreign language speech activity of students of non-linguistic specialties]*. Odesa: «Osvita Ukrainy» [in Russian].
- Mizherikov, V.A. (1998). *Psikhologo-pedagogicheskii slovar dlia uchitelei i rukovoditelei obtshcheobrazovatelnykh uchrezhdenii [Psychological and pedagogical dictionary for teachers and heads of educational institutions]*. Rostov n/D.: Fenix [in Russian].
- Platonov, K.K., & Golubev, G. G. (1977). *Psikhologiya [Psychology]*. Moscow: Prosveshcheniie [in Russian].
- Vygotskii, L.S. (2008). *Myshleniie i rech. Problemy psikhologicheskogo razvitiia rebenka. Izbrannyye psikhologicheskiiie issledovaniia [Thinking and speech. Problems of the child's psychological development. Selected psychological research]*. Moscow: AST [in Russian].

Zverev, I.D. (1994). *Mezhpredmetnyie sviazi kak pedagogicheskaia problema [Interdisciplinary connections as a pedagogical problem]*. Moscow: Nauka [in Russian].

Accepted: December 03, 2020

